

Akhlaq-i zīstī

i.e., Bioethics Journal

2023; 13(38): e26

The Bioethics and Health
Law InstituteMedical Ethics and Law
Research CenterInternational Association
of Islamic Bioethics

The Role of Moral Identity and Spiritual Capital on Marital Adjustment in Students

Hamideh Chomaghloo^{1*}, Elham Salehi Rizi², Parisa Sahebozamani³, Abdolreza Afzood⁴

1. Department of General Psychology, Payam Noor University, Karaj, Iran.

2. Department of Psychology, Hormozgan University, Bandar Abbas, Iran.

3. Department of Clinical Psychology, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.

4. Department of Counseling, Bojnord Branch, Islamic Azad University, Bojnord, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: In order to reduce the problems of marital adjustment, related factors should be identified, so the present study was conducted with the aim of determining the role of moral identity and spiritual capital on the marital adjustment of married students.

Methods: In a descriptive-correlational study, 320 people were selected as a sample from the research community, which included male and female married students of Karaj Azad University in the academic year 2022-23, using the stratified sampling method. The data collection tool included Aquino & Reed Moral Identity Questionnaire (2002), Golparvar et al spiritual capital (2014) and Locke & Wallace marital adjustment (1959). Data analysis was done using SPSS 22 software and Pearson correlation and regression tests.

Ethical Considerations: In this research, the ethical principles include ensuring the full consent and informed willingness of the participants to participate in the research, assuring the participants that their information will remain completely confidential, and maintaining mutual respect and freedom during the research.

Results: The research results showed that there is a significant relationship between all the components of moral identity and spiritual capital in the marital adjustment of married students, and the predictor variables explain 42% of the variance of marital adjustment.

Conclusion: Marital adjustment can be predicted based on moral identity and spiritual capital; According to the results, organized and codified actions by higher education centers in the field of promoting marital compatibility are necessary and essential.

Keywords: Moral Identity; Spiritual Capital; Marital Adjustment; Students

Corresponding Author: Hamideh Chomaghloo; **Email:** hamideh.chomaghloo@gmail.com

Received: February 01, 2023; **Accepted:** March 02, 2023; **Published Online:** March 09, 2024

Please cite this article as:

Chomaghloo H, Salehi Rizi E, Sahebozamani P, Afzood A. The Role of Moral Identity and Spiritual Capital on Marital Adjustment in Students. *Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal*. 2023; 13(38): e26.



انجمن بین‌المللی اخلاق زیستی اسلامی مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت

مجله اخلاق زیستی

دوره سیزدهم، شماره سی و هشتم، ۱۴۰۲

بررسی نقش هویت اخلاقی و سرمایه معنوی در سازگاری زناشویی دانشجویان

حمیده چماقلو^{۱*}، الهام صالحی ریزی^۲، پریسا صاحب‌الزمانی^۳، عبدالرضا افزود^۴

۱. گروه روان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، کرج، ایران.

۲. گروه روان‌شناسی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران.

۳. گروه روان‌شناسی بالینی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

۴. گروه مشاوره، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: برای کاهش مشکلات سازگاری زناشویی، باید عوامل مرتبط با آن شناسایی شود، بنابراین مطالعه حاضر با هدف تعیین نقش هویت اخلاقی و سرمایه معنوی بر سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل انجام شد.

روش: در یک مطالعه توصیفی - همبستگی از جامعه پژوهش که شامل دانشجویان زن و مرد متأهل دانشگاه آزاد کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۰۲ بودند، با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای، تعداد ۳۲۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسشنامه هویت اخلاقی آکینو و رید (۲۰۰۲ م)، سرمایه معنوی گل‌پرور و همکاران (۱۳۹۴ ش.) و سازگاری زناشویی لاک و والاس (۱۹۵۹ م.) بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 22 و بهره‌گیری از آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون انجام شد.

ملاحظات اخلاقی: در این پژوهش اصول اخلاقی شامل اطمینان یافتن از رضایت کامل و رغبت آگاهانه شرکت‌کنندگان برای شرکت در پژوهش، اطمینان‌دادن به شرکت‌کنندگان که اطلاعات آنان به صورت کاملاً محرمانه باقی خواهد ماند و حفظ احترام متقابل و آزادی در طول پژوهش رعایت شده است.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که بین همه مؤلفه‌های هویت اخلاقی و سرمایه معنوی در سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل رابطه معنی‌دار وجود دارد و متغیرهای پیش‌بین ۴۲ درصد از واریانس سازگاری زناشویی را تبیین می‌کنند.

نتیجه‌گیری: سازگاری زناشویی بر اساس هویت اخلاقی و سرمایه معنوی قابل پیش‌بینی است؛ با توجه به نتایج، اقدامات سازمان‌یافته و مدون توسط مراکز آموزش عالی در زمینه ارتقای سازگاری زناشویی لازم و ضروری است.

واژگان کلیدی: هویت اخلاقی؛ سرمایه معنوی؛ سازگاری زناشویی؛ دانشجویان

نویسنده مسئول: حمیده چماقلو؛ پست الکترونیک: hamideh.chomaghloo@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۱؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۲/۱۹

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Chomaghloo H, Salehi Rizi E, Sahebozamani P, Afzood A. The Role of Moral Identity and Spiritual Capital on Marital Adjustment in Students. *Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal*. 2023; 13(38): e26.

مقدمه

خانواده کوچک‌ترین نهاد اجتماعی و مهم‌ترین گروه اجتماعی هست که با ازدواج زن و مرد شکل می‌گیرد، ازدواج به عنوان یک عامل حفاظت‌کننده در برابر استرس عمل کرده و به زندگی فرد حس معنا ببخشد (۱). همچنین ازدواج مهم‌ترین منبع حمایت اجتماعی زوجین را فراهم نموده که موجب افزایش سطح بهزیستی عاطفی و روانی خواهد شد (۲). بحث ازدواج و سازگاری زناشویی (Marital Adjustment) همواره به عنوان یکی از مهم‌ترین ارتباطات در طول زندگی زوجین مطرح بوده است (۳). سازگاری به معنای توانایی برقراری ارتباط با دیگران با حفظ فردیت در شخص است. در واقع فرد به درجه‌ای از رشد فردی اجتماعی می‌رسد که می‌تواند با دیگران رابطه صمیمانه و دوستانه‌ای برقرار کند (۴). سازگاری زناشویی عبارت است از میزان نزدیکی به همسر در فعالیت‌های لذت‌بخش مشترک، روابط جنسی رضایت‌بخش و نزدیک، اشتراک ارزش‌ها و افکار بدون اجبار (۵). سازگاری زناشویی پایه عملکرد مطلوب خانوادگی و سهولت در ایفای نقش والدینی بوده که باعث رشد اقتصادی و احساس رضایت بیشتر از زندگی می‌شود و برعکس آن، ناسازگاری زناشویی افزون بر ایجاد اختلال در موارد مذکور موجب اشکال در روابط اجتماعی، میل به کج‌روی‌های اجتماعی، اخلاقی و افت هنجارهای فرهنگی زوجین می‌شود (۶).

یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در سازگاری زناشویی، اخلاق است (۷) و از جمله مسائل اخلاقی که در مطالعه حاضر به آن پرداخته می‌شود، هویت اخلاقی (Moral Identity) است. هویت اخلاقی یک اصطلاح روان‌شناسی و اخلاقی هست که برای اولین بار توسط بلاسی مورد استفاده قرار گرفت که این واژه بیشتر به انگیزه و علت رفتارهای اخلاقی تأکید دارد تا نتیجه عمل اخلاقی (۸). هویت اخلاقی از دو بعد خود اخلاقی (فاصله هویت فرد با ارزش‌های اخلاقی که اعتقاد دارد، چقدر هست) و تمامیت اخلاقی (انگیزه و تمایل فرد برای انجام رفتارهای اخلاقی چقدر هست) تشکیل شده است (۹).

درونی‌سازی (میزان اهمیت و نقش خصوصیات اخلاقی در خودپنداره) و نمادسازی (به وجود رفتارهای اخلاقی در وظایف و نقش‌های اجتماعی) از ابعاد هویت اخلاقی هستند (۱۰). هویت اخلاقی به اهمیت اخلاقی بودن برای هویت شخص مربوط می‌شود و در تحول و رفتار اخلاقی به عنوان یک منبع انگیزش اخلاقی مطرح است، یعنی قضاوت اخلاقی را با عمل اخلاقی پیوند می‌دهد (۱۱). همچنین به عنوان یک عامل انگیزشی مهم در انجام رفتار اخلاقی محسوب می‌شود و امکان درونی‌سازی ارزش‌های اخلاقی را فراهم می‌آورد و با سطح بالاتری از عملکرد اخلاقی همراه است (۱۲). در مطالعات رابطه هویت اخلاقی با بهزیستی روان‌شناختی دانشجویان (۱۳)، تأثیر هویت اخلاقی از طریق فاصله روان‌شناختی بر رفتارهای همدلانه (۱۴)، رابطه هوش اخلاقی با رابطه فرازناشویی (۱۵) و نقش بنیان‌های اخلاقی و تحمل ناکامی در پیش‌بینی سازگاری زناشویی زنان متأهل (۷) تأیید شده است.

به علاوه معنویت یکی از نیازهای درونی انسان است که برخی از صاحب‌نظران، آن را لازمه رشد انسان در سایر زمینه‌های شناختی، اخلاقی، عاطفی و زندگی زناشویی می‌دانند (۱۶). سرمایه معنوی (Spiritual Capital) بدین معنی است که منبع لایزال الهی و عمل به دستورات خالق بی‌بدیل هستی در پیوند با باورها و رفتارهای انسان، نیرویی زاینده، پویا، هدایتگر و تنظیم‌گر همچون یک منبع سرمایه‌ای را به انسان عطا می‌کند که می‌توان به آن سرمایه معنوی اطلاق کرد (۱۷). سرمایه معنوی دربرگیرنده نوعی سازگاری و رفتار حل مسئله است که بالاترین سطوح رشد را در حیطه‌های مختلف شناختی، اخلاقی، هیجانی و بین فردی شامل می‌شود و فرد را در جهت هماهنگی با پدیده‌های اطراف و دستیابی به یکپارچگی درونی و بیرونی یاری می‌کند (۱۸). این سرمایه به فرد دیدی کلی در مورد زندگی و همه تجارب و رویدادها می‌دهد و او را قادر می‌کند به چارچوب‌بندی و تفسیر مجدد تجارب خود بپردازد، شناخت و معرفت خویش را عمق بخشد (۱۹). در حمایت از سرمایه معنوی، شواهد پژوهشی نشان می‌دهند معنویت و معنویت‌گرایی عامل مهم و اساسی در سازگاری روان‌شناختی است (۲۰). پژوهش‌ها از نقش

سرمایه‌های معنوی در پیش‌بینی کیفیت زندگی زنان مطلقه (۲۱)، در پیش‌بینی میزان سازگاری عاطفی دانشجویان (۲۲)، رابطه مؤلفه‌های سرمایه معنوی با بهزیستی روان‌شناختی و بهزیستی معنوی (۲۳) و نقش زندگی معنوی و اتکا به هسته درونی در پیش‌بینی کیفیت روابط زناشویی زوجین (۲۴) حکایت دارند. با توجه به شیوع بالای مشکلات زناشویی و به تبع آن افزایش معضل طلاق در کشور که هزینه‌های روانی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... برای خانواده‌ها، دولتمردان و به خصوص فرزندان به بار می‌آورد، انجام مطالعاتی که بتواند به عنوان راهبردی برای کاهش این معضل باشد و در ارتقای سازگاری زناشویی مؤثر باشد، بسیار حائز اهمیت است، به خصوص اینکه امروزه نقش مسائل اخلاقی کمتر مورد توجه مطالعات و پژوهشگران بوده و خلأ پژوهشی در این خصوص نمایان است، به علاوه عوامل اخلاقی به عنوان یکی از متغیرهای مرتبط با فرهنگ و تعلیمات دینی کشور ما بوده و از اهمیت به سزایی برخوردار است. از سویی شناخت عوامل مؤثر در بهبود روابط زناشویی و مدیریت، آن‌یکی از روش‌های درخور توجه در حل مشکلات و افزایش سازگاری زناشویی به شمار می‌رود. بنابراین شناخت این عوامل نه تنها به زوجین، بلکه به مشاوران و درمانگران کمک می‌کند تا با شناختن این عوامل به ایجاد، تقویت و یا اصلاح روابط زناشویی بپردازند و به سازگاری زناشویی خانواده‌ها کمک نمایند. بنابراین مطالعه حاضر با هدف نقش هویت اخلاقی و سرمایه معنوی بر سازگاری زناشویی انجام شد و به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا بین هویت اخلاقی و سرمایه معنوی با سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد؟ و آیا هویت اخلاقی و سرمایه معنوی، توانایی پیش‌بینی سازگاری زناشویی را دارند؟

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی - همبستگی بود، جامعه پژوهش شامل تمامی دانشجویان متأهل زن و مرد دانشگاه آزاد واحد کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۰۲ بودند (طبق آمار دریافتی در حدود ۲۰۰۰ بودند) که بر اساس جدول گجرسی و مورگان

(Krejcie & Morgan) (۲۵)، نیز ۳۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ساده و با توجه به جنسیت دانشجویان متأهل و به تعداد مساوی انتخاب شد. ملاک‌های ورود، شامل رضایت و تمایل برای همکاری، داشتن حداقل ۱۸ سال و حداکثر ۵۰ سال سن، حداقل سابقه یک سال زندگی مشترک، نداشتن اختلالات روان‌شناختی بر اساس خوداظهاری بود و ملاک‌های خروج از نمونه، عدم تمایل به همکاری و تکمیل ناقص پرسشنامه‌های پژوهش بود. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه‌ای زیر بودند:

۱. **مقیاس هویت اخلاقی:** این مقیاس ۱۰ سؤالی توسط آکینو و رید (Aquino & Reed) (۲۰۰۲ م.) تهیه شده که شامل دو زیر مقیاس نمادسازی (سؤالات ۳، ۵، ۶، ۸ و ۹) و درونی‌سازی (سؤالات ۱، ۲، ۴، ۷ و ۱۰) است. آزمودنی میزان موافقت خود با هر سؤال را بر روی یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای از کاملاً موافقم (نمره ۷) تا کاملاً مخالفم (نمره ۱) مشخص می‌کند. سؤالات ۴ و ۷ به صورت معکوس و سایر سؤالات به طور مستقیم نمره‌گذاری می‌شوند. برای به دست آمدن نمره کلی، نمرات زیرمقیاس‌ها با هم جمع می‌شود، در این مقیاس دامنه نمرات بین ۱۰ تا ۷۰ است. آکینو و رید، روایی سازه این مقیاس را به شیوه تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، تأیید و پایایی به روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) دو بعد درونی‌سازی، نمادسازی و نمره کل به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۷۶ و ۰/۸۵ گزارش نمودند (۲۶). در ایران نیز قربانخانی و صالحی، روایی محتوایی آن را مطلوب و پایایی با روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۴ و برای زیر مقیاس‌های درونی‌سازی و نمادسازی به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۷۲ به دست آوردند (۲۷).

۲. **پرسشنامه سرمایه معنوی:** این پرسشنامه ۲۱ سؤالی توسط گل‌پرور و همکاران (۱۳۹۴ ش.) ساخته شده است که چهار مقیاس ارزش‌گرایی معنوی (سؤالات ۱ تا ۶)، خلوت با خدا (سؤالات ۷ تا ۱۲)، اهمیت معنویت (سؤالات ۱۳ تا ۱۸) و تأثیرگذاری معنوی (سؤالات ۱۹ تا ۲۱) را بر اساس مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت از در حد بسیار کم=۱ تا در حد بسیار

زیاد=۵ می‌سنگد، دامنه نمرات بین ۲۱ تا ۱۰۵ هست و نمرات بالاتر نشان‌دهنده سرمایه معنوی بیشتر هست و برعکس. گل‌پرور و همکاران، به صورت مقدماتی، شواهدی از روایی صوری و محتوایی این پرسشنامه را ارائه کرده است. در تحلیل عاملی اکتشافی مشخص گردید که ۲۱ سؤال دارای بار عاملی بسیار مطلوب بر چهار عامل هستند و پایایی به روش آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های سرمایه معنوی ارزش‌گرایی معنوی، خلوت با خدا، اهمیت معنویت، تأثیرگذاری معنوی به ترتیب برابر ۰/۹۰، ۰/۸۷، ۰/۸۴ و ۰/۸۶ به دست آمد که مبین مطلوب‌بودن پایایی پرسشنامه را دارد (۲۸).

۳. پرسشنامه سازگاری زناشویی: این پرسشنامه ۱۵ سؤالی توسط لاک و والاس (Locke & Wallace) (۱۹۵۹ م.) ساخته شده است. نمره‌گذاری در هر سؤال متفاوت هست و نمره‌ی آزمون برابر با حاصل جمع امتیاز همه سؤال‌ها و دامنه آن از ۲ تا ۱۵۸ است. نمره ۱۰۰ یا کمتر از آن نمره برش محسوب می‌رود و دلالت بر ناسازگاری در روابط زناشویی دارد. لاک والاس، روایی همزمان آن را مطلوب و پایایی پرسشنامه از روش دونیمه‌سازی ۰/۹۰ محاسبه شد و با فرمول اسپیرمن براون تصحیح شد برابر با ۹۰/۰ گزارش شده است (۲۹). در پژوهش شاه‌نظری، روای محتوایی این ابزار توسط اساتید مطلوب ارزیابی شد و میزان پایایی به روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۸ به دست آمد (۳۰).

روش اجرای پژوهش بدین‌صورت بود قبل از اینکه توزیع پرسشنامه‌ها به صورت گسترده انجام شود، توضیحات لازم از جمله هدف از پژوهش، نحوه پاسخ‌دهی به سؤالات و اهمیت همکاری داوطلبان در این پژوهش، در متن تکمیلی همراه پرسشنامه ارائه شد و افراد به صورت کاملاً داوطلبانه در این پژوهش شرکت کنند، لازم به ذکر است در این پژوهش اصول اخلاقی شامل اطمینان‌یافتن از رضایت کامل و رغبت آگاهانه شرکت‌کنندگان برای شرکت در پژوهش، اطمینان‌دادن به شرکت‌کنندگان که اطلاعات آنان به صورت کاملاً محرمانه باقی خواهد ماند و حفظ احترام متقابل و آزادی در طول پژوهش رعایت شده است. در تحلیل داده‌ها از میانگین، انحراف معیار، آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به روش همزمان با نرم‌افزار SPSS 22 استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس نتایج از بین افراد شرکت‌کننده، ۱۹۷ نفر (۶۱/۵ درصد) زن و ۱۲۳ نفر (۳۸/۵ درصد) مرد بودند. در جدول ۱ اطلاعاتی در مورد میانگین، انحراف معیار، آزمون کولموگروف - اسمیرنف برای نرمال‌بودن داده‌ها و ماتریس ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین متغیر ملاک با متغیرهای پیش‌بین ارائه داده است.

جدول ۱: میانگین و انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	M	SD	کولموگروف سطح	اسمیرنف معناداری	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
سازگاری زناشویی	۱۱۱/۲۴	۲۰/۱۲	۰/۰۸	۰/۷۳	۱								
نمادسازی	۱۵/۲۷	۴/۷۸	۰/۱۱	۰/۵۹	۰/۳۲**	۱							
درونی‌سازی	۱۵/۹۴	۳/۸۸	۰/۱۶	۰/۴۳	۰/۴۶**	۰/۳۱**	۱						
ارزش‌گرایی معنوی	۱۹/۳۵	۵/۹۴	۰/۲۰	۰/۳۲	۰/۳۹**	۰/۲۱**	۰/۱۷**	۱					
خلوت با خدا	۱۸/۹۱	۶/۴۳	۰/۲۰	۰/۳۴	۰/۴۳**	۰/۱۶**	۰/۲۹**	۰/۳۴**	۱				
اهمیت معنویت	۱۸/۰۳	۴/۵۱	۰/۲۸	۰/۱۹	۰/۴۲**	۰/۳۳**	۰/۴۱**	۰/۱۶**	۰/۲۴**	۱			
تأثیرگذاری معنوی	۹/۴۱	۲/۵۸	۰/۱۳	۰/۵۳	۰/۳۶**	۰/۱۸**	۰/۲۵**	۰/۲۱**	۰/۳۷**	۰/۲۲**	۱		
هویت اخلاقی	۳۱/۲۲	۷/۰۵	۰/۳۴	۰/۲۵	۰/۴۷**	۰/۸۵**	۰/۵۶**	۰/۲۳**	۰/۲۷**	۰/۲۶**	۰/۴۴**	۱	
سرمایه معنوی	۶۵/۷۲	۱۳/۴۳	۰/۱۹	۰/۳۱	۰/۵۸**	۰/۲۹**	۰/۳۷**	۰/۷۱**	۰/۷۹**	۰/۶۵**	۰/۴۵**	۰/۴۱**	۱

** p<۰/۰۱

در جدول ۱ نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین نمادسازی ($r=0/32$)، درونی سازی ($r=0/46$)، ارزش گرایی معنوی ($r=0/39$)، خلوت با خدا ($r=0/43$)، اهمیت معنویت ($r=0/42$)، تأثیرگذاری معنوی ($r=0/36$)، هویت اخلاقی ($r=0/47$) و سرمایه معنوی ($r=0/58$) با سازگاری زناشویی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به یافته‌های پژوهش بین دیگر متغیرها با هم رابطه مثبت معناداری وجود دارد ($p<0/01$).

جدول ۲ اطلاعات تحلیل رگرسیون چندگانه مدل گام به گام را نشان می‌دهد که در آن میزان ضریب همبستگی، ضریب تعیین، برآورد ضرایب و خصوصیات مربوط به آزمون آن‌ها، میزان معنی‌داری متغیرهای پیش‌بین ارائه شده است و شاخص تحمل و عامل تورم واریانس از مفروضه‌های هم خطی چندگانه متغیرها نیز نشان داده شده است. طبق جدول ۲، از آنجا که باید شاخص تحمل بیشتر از $0/1$ و عامل تورم واریانس کمتر از 10 باشد، می‌توان گفت که مفروضه هم خطی چندگانه متغیرها رعایت شده است.

جدول ۲: مدل رگرسیون سازگاری زناشویی افراد متأهل بر اساس مؤلفه‌های هویت اخلاقی و سرمایه معنوی

متغیر	B	SE.B	Beta	R	R ²	F	t	Sig	Tolerance	VIF
درونی سازی	۱/۳۱	۰/۲۵	۰/۲۵				۵/۲۱	۰/۰۰۱	۰/۷۸	۱/۲۸
ارزش گرایی معنوی	۰/۷۴	۰/۱۶	۰/۲۲				۴/۷۵	۰/۰۰۱	۰/۸۷	۱/۱۵
خلوت با خدا	۰/۵۶	۰/۱۵	۰/۱۸	۰/۶۵	۰/۴۲	۰/۴۱	۳/۶۴	۰/۰۰۱	۰/۷۶	۱/۳۲
تأثیرگذاری معنوی	۱/۶۱	۰/۳۷	۰/۲۱				۴/۳۳	۰/۰۰۱	۰/۸۱	۱/۲۴
اهمیت معنویت	۰/۶۵	۰/۲۱	۰/۱۵				۳/۰۷	۰/۰۰۲	۰/۸۳	۱/۲۱

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین 42 درصد از واریانس سازگاری زناشویی افراد متأهل را تبیین می‌کنند. درونی سازی، ارزش گرایی معنوی، خلوت با خدا، تأثیرگذاری معنوی و اهمیت معنویت می‌توانند سازگاری زناشویی را در افراد متأهل به صورت مثبت پیش‌بینی کنند، بدین صورت که با افزایش درونی سازی، ارزش گرایی معنوی، خلوت با خدا، تأثیرگذاری معنوی و اهمیت معنویت، سازگاری زناشویی افراد متأهل افزایش یابد. متغیر نمادسازی از قدرت تبیین سازگاری زناشویی افراد متأهل برخوردار نبود.

بحث

مطالعه حاضر با هدف نقش هویت اخلاقی و سرمایه معنوی بر سازگاری زناشویی انجام شد. نتایج نشان داد رابطه هویت اخلاقی با سازگاری زناشویی مثبت و معنادار بود و هویت

اخلاقی، سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. نتیجه به دست آمده هم‌راستا با نتایج مطالعات مرتبط پیشین در این زمینه است. به عنوان مثال نتایج پژوهش اشتري و همکاران، نشان داد بین عمل به باورهای دینی و هویت اخلاقی، با بهزیستی روان‌شناختی دانشجویان رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد. همچنین هویت اخلاقی به طور معناداری در رابطه بین عمل به باورهای دینی و بهزیستی روان‌شناختی، نقش میانجی ایفا می‌کند (۱۳). در مطالعه‌ای دیگر نتایج نشان داد که هویت اخلاقی و هویت معنوی از طریق فاصله روان‌شناختی، رفتارهای همدلانه را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱۴). همچنین مطالعه بهبودی و همکاران، نشان داد که بین بنیان‌های اخلاقی با سازگاری زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت و بنیان‌های اخلاقی توانایی پیش‌بینی سازگاری زناشویی را داشتند (۷). در تبیین یافته فوق می‌توان

گفت هویت اخلاقی به عنوان یک شخصیت اخلاقی وارد عمل می‌رود و شخصیت اخلاقی نوعی ثبات اخلاقی را به همراه دارد و از طرفی با توجه به اینکه در افراد دارای هویت اخلاقی، طرح‌واره‌های اخلاقی در حال فعالیت هستند، این طرح‌واره‌ها موجب کاهش رفتارهای غیر اخلاقی از سوی اشخاص در موقعیت‌های مختلف از جمله زندگی زناشویی می‌شوند (۳۱). همچنین هویت اخلاقی با دو مؤلفه نمادسازی و درونی‌سازی طی مسیرهای انگیزشی درونی و بیرونی اشخاص را از ارتکاب به اعمال غیر اخلاقی باز می‌دارد. به عنوان مثال در مؤلفه نمادسازی به دلیل اینکه انجام اعمال اخلاقی موجب شهرت اخلاقی و تأیید اخلاق شخص است، مورد تأیید و تقویت قرار گرفته، از طرفی در مؤلفه درونی‌سازی نیز به جهت اینکه رفتار اخلاقی جزئی از خودپنداره شخص گردیده است، شخص برای حفظ خودپنداره که در واقع حفظ ساختار شخصیتی خود است، اخلاقی عمل می‌نماید و کمتر دچار رفتارهای غیر اخلاقی می‌رود (۳۲). از طرفی مطابق با نظر آکینو و رید (۲۶)، هویت اخلاقی با ویژگی‌هایی چون غمخوار، دلسوز، عادل، صمیمی، بخشنده، یاریگر، کوشا، صادق و مهربان شناخته می‌شود که اگر هر کدام از ویژگی‌های مذکور به طور جداگانه و با دقت بررسی شود، نشان‌دهنده پیامدهای هیجانی مثبت فراوانی است. به عنوان مثال یک فرد بخشنده و کوشا، همواره احساساتی همچون شادمانی، آرامش و رضایت را تجربه می‌کند که نمودهایی از هیجانات مثبت به عنوان حیات‌بخش زندگی هستند، از طرفی فردی که رفتارهایی چون یاریگری و عدالت را در زندگی خود در پیش گرفته است، پس از هر بار انجام چنین رفتارهایی احساساتی چون بی‌ارزشی، بی‌قراری و ناامیدی به عنوان نمودهایی از هیجانات منفی را از خود دور نموده و آن‌ها را کمتر تجربه می‌کند. در واقع انجام رفتارهای اخلاقی باعث افزایش احساسات مثبت و کاهش احساسات منفی می‌شود. همچنین مؤلفه درونی‌سازی از هویت اخلاقی به عنوان یک نیروی انگیزشی در روابط نقش مهمی را ایفا می‌کند، بدین‌گونه که به عنوان مثال شخصی که از طریق درونی‌سازی که در آن عمل اخلاقی بخشی از خودپنداره وی شده است، پس از هر عمل اخلاقی به جهت اینکه در

خودپنداره وی مورد تأیید قرار می‌گیرد، تعریف شخص از خود مبتنی بر خود طرح‌واره‌های اخلاقی قوت و استحکام بیشتری به خود می‌گیرد و همچنین شخصیت اخلاقی وی متعالی‌تر می‌گردد (۳۳). در تبیینی دیگر می‌توان گفت زمانی که افراد هویت خود را بر اساس محتوایی درونی و روانی مانند ارزش‌ها و اهداف شکل می‌دهند، این تمایل در آنان شکل می‌گیرد که با محتوای هویت خود هماهنگ باشند. از این رو زمانی که افراد هویت خود را حول مفهومی والا و متعالی چون ارتباط با وجودی ماورایی و ارزش‌های اخلاقی شکل می‌دهند، این تمایل در آنان شکل می‌گیرد که در رفتار خود نیز به گونه‌ای متناسب با این ارزش‌های متعالی عمل کنند. از این رو فردی با دارا بودن باورهای اخلاقی، رفتارهای همسو با باورهایش را انجام خواهد داد و گرایش به انجام رفتارهای نوع‌دوستانه از جمله مهرورزی، همدردی و همدلی در برخورد با دیگران خواهد داشت، در نتیجه احساس رضایتمندی تعالی، آرامش و رضایت بیشتری را خواهد داشت که متعاقباً سازگاری زناشویی وی را افزایش می‌دهد.

یافته دیگر پژوهش نشان داد بین سرمایه معنوی با سازگاری زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت و سرمایه معنوی، توانایی پیش‌بینی سازگاری زناشویی را داشت. یافته به دست‌آمده با نتایج مطالعات مرتبط در این زمینه همسو است. به عنوان مثال نتایج مطالعه کلانتری و همکاران (۲۱)، نشان داد سرمایه معنوی و سرمایه روان‌شناختی می‌توانند کیفیت زندگی در زنان مطلقه را تبیین کنند و بین سرمایه معنوی و سرمایه روان‌شناختی با کیفیت زندگی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. نتایج حاصل از پژوهشی نشان می‌دهند که مؤلفه‌های سرمایه معنوی ظرفیتی بالقوه برای ارتقای سطح بهزیستی معنوی و بهزیستی روان‌شناختی افراد در محیط کار دارند (۲۳). همچنین یافته‌های پژوهش میری و همکاران (۲۲)، نشان داد رابطه سرمایه معنوی با سازگاری عاطفی دانشجویان در دوران کرونا مثبت و معنادار هست و مؤلفه‌های سرمایه معنوی، سازگاری عاطفی را پیش‌بینی کردند. در به دست‌آمدن نتیجه فوق می‌توان گفت در نگاه دین مبین اسلام سرمایه معنوی به سان هر سرمایه دیگر بستری برای اطمینان،

آرامش و تلاش هدفمند برای انسان محسوب می‌شود. در حقیقت دلبستگی به خداوند متعال و حکمت بی‌بدیل او منجر به ایجاد پایگاهی امن برای انسان‌ها می‌شود تا از آن طریق با تلاش و پشتکار برای اهدافی آخرت‌نگر به سوی دنیایی بهتر، سرشار از آرامش و صلح حرکت نمایند (۳۴). تسلط یک فضای معنوی روانی مبتنی بر توجه پیوسته به معمار یکتا و بی‌بدیل هستی را می‌توان سرمایه‌ای بی‌پایان و زاینده، یا همان سرمایه معنوی تلقی کرد (۳۵). همچنین زمانی می‌توان پدیده‌ای نظیر معنویت را در قالب سرمایه معنوی صورت‌بندی کرد که ماهیت هدایتگر، تولیدکننده صداقت، درستکاری و تکریم انسان‌ها، ماهیت انرژی‌بخش داشته باشد، مبتنی بر حکمت پنهان و آشکار خدامحور باشد، بر ارزش‌های معنوی نظیر اعتماد، ارزشمندی و کرامت انسان استوار باشد که این امر خود منجر به تأثیرات معنوی وابسته به موقعیت در محیط اطراف شود و از طریق وجود فرصت ارتباط خصوصی با خدا و راز و نیاز با وی تقویت می‌شود (۳۶). در یک نگاه می‌توان گفت با بالارفتن سرمایه معنوی در افراد، درک آنان از ناتوانی‌های خود و مشکلات تغییر یافته و با ارتباط معنوی با منبعی تمام‌ناشدنی به حفظ سلامت و سازگاری زناشویی کمک می‌کنند. در تبیینی دیگر می‌توان گفت دلبستگی به خداوند، ارزش‌گرایی معنوی، تأثیرگذاری معنوی و رابطه تعالی‌گرای با خداوند به عنوان مؤلفه‌های اصلی سرمایه معنوی منابعی معنوی هستند که در لحظه مواجه‌شدن با فشارها و تعارضات زندگی زناشویی، افراد می‌توانند از آن‌ها استفاده کنند، از بعد عملی نیز زمانی که انسان احساس کند با نیرویی فرافردی و محیط بر همه جا و همه چیز، یعنی خدای یگانه در ارتباط است، بسیاری از مشکلات خود را نیز با توکل و توسل به این نیروی فرافردی برطرف خواهد کرد. برآیند این موارد همه کاهش مشکلات زناشویی و بهبود سازگاری زناشویی خواهد بود.

انجام پژوهش در قالب طرح همبستگی است، لذا استنباط علی از نتایج پژوهش باید با احتیاط صورت گیرد. از این رو به محققین آینده پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های بعدی از مطالعات طولی و روش‌های کیفی نیز استفاده شود. همچنین

در تحقیقات بعدی تأثیر مؤلفه‌هایی چون مدت ازدواج، سن زوجین، تحصیلات نیز مد نظر قرار بگیرد و زوجین از حیث این متغیرها مورد مطالعه و بررسی قرار بگیرند و جهت بالابردن میزان تعمیم‌پذیری این پژوهش در شهرهای مختلف و دیگر استان‌ها انجام شود. با توجه به آنکه در پژوهش حاضر تفاوت‌های جنسیتی مورد مطالعه قرار نگرفته است، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به مقایسه متغیرهای پژوهش در دو جنس پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود که مراکز مشاوره دانشجویی با برگزاری کارگاه فرصت‌هایی برای آگاهی‌شناخت و رشد هویت اخلاقی و سرمایه معنوی دانشجویان فراهم سازند تا به کاهش رفتارهای غیر اخلاقی و افزایش رفتارهای معنوی به فرآیند سازگاری آنان کمک شود.

نتیجه‌گیری

نتایج دارای تلویحات کاربردی برای طراحی و اجرای مداخلات روان‌شناختی برای کاهش مشکلات زناشویی و بهبود سازگاری زناشویی بوده و نشان داد که با هدف قراردادن هویت اخلاقی و سرمایه معنوی می‌توان سازگاری زناشویی را تقویت نمود.

مشارکت نویسندگان

حمیده چماقلو: طراحی و نگارش متن اصلی.

الهام صالحی ریزی: جمع‌آوری داده‌ها.

پریسا صاحب‌الزمانی: ویراستاری و نگارش متن اصلاحی.

عبدالرضا افزود: تحلیل آماری مقاله.

نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تقدیر و تشکر

ابراز نشده است.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ملاحظات اخلاقی

اطلاعات جامع در رابطه با دلایل تحقیق، نتایج، حفظ محرمانگی و نحوه انجام تحقیق به افراد داده شد و رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان اخذ گردید.

References

- Grover S, Helliwell JF. How's life at home? New evidence on marriage and the set point for happiness. *Journal of Happiness Studies*. 2019; 20(2): 373-390.
- Black-Kutner R. Self-acceptance, partner-acceptance and forgiveness relating to marital satisfaction. Hempstead: Hofstra University; 2020.
- Siegel A, Levin Y, Solomon Z. The role of attachment of each partner on marital adjustment. *Journal of Family Issues*. 2019; 40(4): 415-434.
- Mutlu B, Erkut Z, Yıldırım Z, Gündoğdu N. A review on the relationship between marital adjustment and maternal attachment. *Revista da Associação Médica Brasileira*. 2018; 64: 243-252.
- Sheth J. The effect of marital locus of control on marital adjustment of couples. *The International Journal of Indian Psychology*. 2015; 2(2): 26-31.
- Montajabian Z, Rezai Dehnavi S. Study of the Effectiveness of Meta Cognitive Interpersonal Therapy on Improving Dysfunctional Communication Patterns Couples and Increase of Marital Adjustment. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*. 2021; 10(8): 135-148.
- Behboudi M, Rostami R, Janghoo E. The role of ethical foundations and tolerance of failure in predicting marital adjustment of married women. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*. 2020; 9(10): 17-26.
- Wang Z, Xing L, Xu H, Hannah ST. Not all followers socially learn from ethical leaders: The roles of followers' moral identity and leader identification in the ethical leadership process. *Journal of Business Ethics*. 2021; 170: 449-469.
- Black JE, Reynolds WM. Development, reliability and validity of the Moral Identity Questionnaire. *Personality and Individual Differences*. 2016; 97: 120-129.
- Bock T, Giebel H, Hazelbaker T, Tufte L. Integrating Thomistic virtue ethics with an Eriksonian identity perspective: A new moral identity assessment. *Journal of Moral Education*. 2021; 50(2): 185-201.
- Hardy SA, Bean DS, Olsen JA. Moral identity and adolescent prosocial and antisocial behaviors: Interactions with moral disengagement and self-regulation. *Journal of Youth and Adolescence*. 2015; 44: 1542-1554.
- Pohling R, Diessner R, Strobel A. The role of gratitude and moral elevation in moral identity development. *International Journal of Behavioral Development*. 2018; 42(4): 405-415.
- Ashtari S, Kazemi M, Salehi J. The Relationship of Adherence to Religious Beliefs and Moral Identity with Psychological Well-Being: The Mediating Role of Moral Identity. *Ravanshenasi Va Din*. 2017; 10(3): 71-85.
- Babadi Akasheh N, Mirzaei H, Shirzadi MM, Rahpiyma S. The Mediating Role of Psychological Gap in the Relationship between Moral Identity and Spiritual Identity with Empathy. *Ethics in Science and Technology*. 2022; 16(4): 45-52.
- Kamalju A, Narimani M, Atadokht A, Abolghasami A. The prediction of affairs based on spiritual intelligence, moral intelligence, marital satisfaction and use of virtual social networks with moderating role of gender. *Family Counseling and Psychotherapy*. 2017; 6(2): 39-67.
- Saify Y, Taghavi M. Relationship between Spiritual Well-Being and Marital Satisfaction: The mediation of psychological Hardiness. *Contemporary Psychology, Biannual Journal of the Iranian Psychological Association*. 2019; 14(1): 31-41.
- Abshahi J, Golparvar M. Moderating Role of Belief in the Life after Death in the Relationship of Islamic Spiritual Capital with Stress. *Rooyesh-e Ravanshenasi Journal (RRJ)*. 2019; 8(4): 31-40.
- Verter B. Spiritual capital: Theorizing religion with Bourdieu against Bourdieu. *Sociological Theory*. 2003; 21(2): 150-174.
- Neubert MJ, Bradley SW, Ardianti R, Simiyu EM. The role of spiritual capital in innovation and performance: Evidence from developing economies. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2017; 41(4): 621-640.
- Allipour S. Causal relationship of religiosity and spirituality with psychological adjustment with mediating attachment to god in students of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Psychological Achievements*. 2019; 26(1): 79-94.
- Kalantary M, Sootode S, Dehghan Banadaki M, Arbakri F. The role of spiritual and psychological capitals in predicting the quality of life of divorced women. *Journal of Applied Family Therapy*. 2022; 3(5): 1-2.
- Miri M, Daneshvar P, Maleki M, Tayarani-Rad A. The Role of Spiritual Capital and Patience in Predicting Students' Emotional Adjustment; A Study during the Spread of Covid-19. *Journal of Pizhūhish dar dīn va Salāmat*. 2022; 8(3): 23-34.

23. Golparvar M, Ahmadi A, Javadian Z. Relationships between spiritual capital components with spiritual and psychological Well-Being. *Psychol Res*. 2015; 17(2): 30-52.
24. Azarnik M, Aghaei A. Predicting the quality of the marital relationships between Isfahanian couples based on the components of spiritual intelligence (spiritual life and relying on the inner core). *Journal of Excellence in Counseling and Psychotherapy*. 2016; 5(18): 4-14.
25. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 1970; 30(3): 607-610.
26. Aquino K, Reed II A. The self-importance of moral identity. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2002; 83(6): 1423.
27. Azimpour A, Naisi A, Shahini Y, Arshadi N, Beshlideh K. Validation the measure of "the self-importance of moral identity" on university students. *Personality and Individual Differences*. 2014; 3(4): 19-38.
28. Golparvar M, Darayi N, Khayyat F. Construt Islamic Spiritual Capital and Spiritual Wellbeing Short-Form Scales. *A Research Biannual Religious Anthropology*. 2015; 11(32): 167-188.
29. Locke HJ, Wallace KM. Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and Family Living*. 1959; 21(3): 251-255.
30. Shah Nazari M. Prediction of sexual satisfaction of married women based on marital adjustment, communication patterns and emotional regulation. *Rooyesh-e Ravanshenasi Journal (RRJ)*. 2019; 8(9): 179-188.
31. Boegershausen J, Aquino K, Reed II A. Moral identity. *Current Opinion in Psychology*. 2015; 6: 162-166.
32. Rupp DE, Shao R, Thornton MA, Skarlicki DP. Applicants' and employees' reactions to corporate social responsibility: The moderating effects of first-party justice perceptions and moral identity. *Personnel Psychology*. 2013; 66(4): 895-933.
33. Winterich KP, Aquino K, Mittal V, Swartz R. When moral identity symbolization motivates prosocial behavior: The role of recognition and moral identity internalization. *Journal of Applied Psychology*. 2013; 98(5): 759.
34. Hämmerli M. Religion and spirituality between capital and gift. *Religion and Theology*. 2011; 18(1-2): 195-210.
35. Golparvar M, Javadian Z. The spiritual capital scale: development and psychometric properties. *Journal of Research and Health*. 2016; 5(4): 25-35.
36. Palmer DA, Wong M. Clarifying the concept of spiritual capital. *Conference on the Social Scientific Study of Religion, Chinese University of Hong Kong*; 2013.